

ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ԱՆԿԱԽՈՒԹԻՒՆԸ

Քրիստոնեության հիմնադիր Նազովրեցի Վարդապետը երկրային իր առաքելության ընթացքին զբաղեցավ միայն ֆարոգչական գործունեությամբ և շնորհիւ անոր յայտանքերած բարոյական ուսուցումներուն, քրիստոնեութիւնը դարձաւ բոլոր կրօններու պսակը:

Պաղեստինի մէջ, իր շրջագայութեան ընթացքին ան ընտրեց 12 անձեր, որոնք աշակերտելով Յիսուսի, անոր համարածումէն ետք, Հոգեգալստեան օրը առաքելութիւն ստացան քրիստոնեութիւնը ֆարոգելու ու քրիստոնէական ճշմարտութիւններն ու վարդապետութիւնը տարածելու աշխարհի չորս անկիւնները:

Քրիստոնեության սկզբնական այդ շրջանին, նորայայտ քրիստոնէական կրօնը հալածող Սողոս, հրաշալի հոգեփոխութեամբ մը դարձաւ քրիստոնէական եկեղեցւոյ համայնական կեանքի հիմնադիր՝ Պօղոս, որ իր բարձր ուսման ու կազմակերպչական կարողութեան շնորհիւ Յիսուսի ֆարոգած վարդապետութիւնը դուրս բերելով Պաղեստինի հրեական նեղ ու սահմանափակ շրջագիծէն, զայն տարածեց հեթանոս աշխարհներ, և այդ իսկ պատճառաւ անուանուեցաւ հեթանոսաց առաքեալ:

Յիսուս հիմնեց քրիստոնէական կրօնը բայց անոր առաքելներն ու աշակերտները, ու ապա առաքելական շրջանի եկեղեցւոյ հայրեր հաստատեցին եկեղեցին, իր վարչական-դաւանական-հասարակական ելն. դրութեամբ և օրէնքներով:

Քրիստոսի Համարածումէն ետք քրիստոնեաներ աղօթքի և պաշտամունքի համար կը հաւաքուէին տան մը վերնատունը: Երբ նորադարձներ

բազմացան, անոնք սկսան հաւաքուիլ ու աղօթել ժողովարաններու մէջ: Ընտանեկան խումբերու այս բազմութիւնը վերածուեցաւ եկեղեցիի: Հետագային, այս կարգ մը առտնին եկեղեցիներէն կազմուեցաւ Մայր եկեղեցին:

Եկեղեցւոյ իմաստը հետեւեալ ձեւով սահմանուած կը տեսնենք Ս. Սահակ Հայրապետի կանոններուն մէջ.—

«Քանզի եկեղեցի մեզ ոչ ցուցանէ պատուիրանն Աստուծոյ որ ի ֆարանց և ի փայտից է շինեալ, այլ զհաւատով շինեալ զազգս մարդկան ի վերայ վիմին հաստատութեան. ապա ուրեմն ճշմարիտ հաւատն է եկեղեցի, որ գումարէ և շինէ զմեզ ի մի միաբանութիւն գիտութեան Հոգւոյն Աստուծոյ» (Սովորք Հայկականք Բ. էջ 100-101):

Ըստ Յովհան Օսնեցի Կաթողիկոսին,

«Անհրաժեշտ է գիտնալ թէ ի՞նչպէս անշունչ ֆարէ և փայտէ շինուածն ու հաւատացեալներուն ժողովը հաւասարապէս եկեղեցի կը կոչենք: Արդ, ինչպէս որ դրախտը կրկնապէս կ'ըմբռնենք, նոյնպէս եկեղեցին ալ կրկնապէս կ'ըմբռնենք, որովհետեւ եկեղեցին Երրայերէնէն մեր մօտ ժողով կը թարգմանուի. ըստ նոյն անունին կը կոչուի նաեւ ժողովարան, որովհետեւ ստուգապէս Աստուծոյ տուն շինուած է անիկա, անոր մէջ Աստուծոյ Որդիին պատարագելուն համար: Նոյնպէս մարդն ալ, ըստ Պօղոսի տաճար է Աստուծոյ՝ աւագանին սրբութեամբ և վարքին մաքրութեամբ: Որովհետեւ, ինչպէս որ այս անշունչ տաճարին մէջ՝ շինուած ֆարէ և փայտէ՝ Աստուծոյ ամենակարող անունը կը կանչենք և Աստուծոյ անունով կ'օծենք զայն և Աստուծոյ տուն կ'անուանենք,

վասն զի ստուգապես անոր մէջ կը բնակի Աստուած, նոյնպէս ալ հաւատացեալներ որոնք Աստուծոյ անունով կը մկրտուին, իւրով կ'օծուին եւ Քրիստոսն Աստուծոյ անունով քրիստոնեայ կը կոչուին . . .» (Ծաղկափաղ . . . Արտաւագդ վրդ., էջ 95)

«Քրիստոնէութեան մարմնացումն ու ներկայացուցիչը պատմութեան մէջ եկեղեցին է. կ'ըսէ Վեհափառ Գարեգին Յովսէփեան: Քրիստոս ինքը կազմակերպուած եկեղեցի չէ հիմնել, բայց բնական էր նորա այդպիսի զարգացումը: Եկեղեցին իւր նուիրապետական եւ համայնական կազմակերպութեամբ, իւր կրթական եւ բարեգործական հաստատութիւններով, ֆարոգով եւ աստուածապաշտութեամբ . . . միայն մի քարճարագոյն նպատակի արդիւնք է – Սրբազան մի մարդկութիւն զաստիարակել արժանի Յիսուսի անուան, արժանի նրա եղբայրակցութեան եւ Աստուծոյ որդեգրութեան: Նա աւետարանական ճշմարտութիւնների մատակարարն է հօտի համար, եւ ձգտում այդ սկզբունքները կեանքի հիմնաքար դարձնել: Ինչպէս քրիստոնէութեան հիմնադրի առաջին խօսքը ապաշխարութեան կամ ներքին վերածնութեան ֆարոգն էր, հոգեւոր փրկութեան եւ յաւիտեանական կեանքի աւետիսը, այդպէս եղել է եւ գաղափարական եկեղեցւոյ համար եւ պիտի լինի, եթէ իւր նպատակից

չէ շեղուում: Նա կամենում է ճշմարտութեան անշէջ լապտեր դարձնել մարդկային հոգին, որպէս զի արժանի լինի վայելելու ամենաբարձր բարիքը՝ ազատութիւնը, «ուր Հոգի Տեառն է, անդ ազատութիւն է» (Դէպի Լոյս եւ Կեանք էջ 213-214):

Ներկայիս եկեղեցին որոշ չափով պարպուած է իր կոչումէն եւ չունի առաքելական դարաշրջանի իր անկախութիւնը: Ատենին եկեղեցին կը կառավարուէր աստուածասէր եպիսկոպոսներու, սարկաւազներու եւ վերակացուններու կողմէ, որոնք հետեւելով Յիսուսի ուսուցումներուն եւ աւետարանական ճշմարտութեանց, ճիգ չէին խնայել բարեգարդելու եկեղեցին եւ խնամելու հաւատացեալ հօտին հոգեկան, կրթական, տնտեսական կարիքները: Մինչ այսօր, հօտը իր վիճակին ձգուած է եւ օտար կրօնական եւ աղանդաւորական կազմակերպութիւններ ազատ ասպարէզ գտած կ'որսան ու իրենց մէջ կը ներգրաւեն Հայց. եկեղեցւոյ անդամները:

Եկեղեցին իր բուն կոչումը իրագործելու համար վերահաստատելու է իր անկախութիւնը:

ԲԱՐԳԷՆ ԹՕՓՃԵԱՆ